

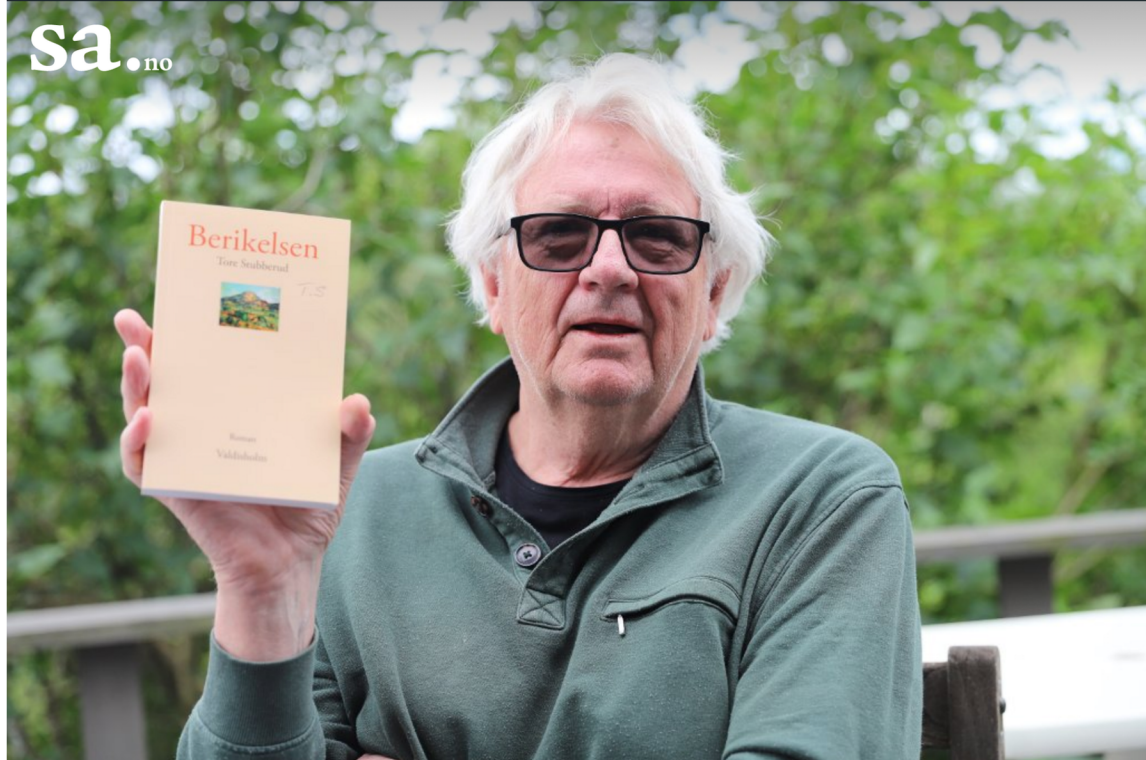

Foto: Tom Helgesen

Tore Stubberud gir ut selvbiografisk roman, hvor mye plass er viet oppveksten på Borgenhaugen: – Jeg har alltid vært en brobygger mellom Østfold og Frankrike

- Alt jeg har skrevet tidligere, har ledet fram til denneboka. Det forteller Tore Stubberud, som snart lanserer den selvbiografiske romanen «Berikelsen».

Av Tom Helgesen
Publisert 01. august 2020

Parallelt med tilværelsen i Rakkestad, har livet i stor grad handlet om deres andre hjem ved Montpellier, der de har eid bolig i 30 år.

- Men nå er det barna som har overtatt den, sier den røslige 72-åringen.

Selv om han sliter med enkelte fysiske skavanker, er snakketøyet like velsmurt, pennen er like spiss og humoren den samme som alltid. Han lover en frodig bok med mange gode Østfold-historier.

Østfold-patriot

Tore har ført mer enn 20 bøker av ulike sjangere i egen penn, men først nå har han følt tiden var inne for å samle eget, levd liv mellom to permer.

Selve Boken.

- Dette er et prosjekt jeg indirekte har jobbet med og skrevet på hele livet. Alt jeg har gjort, har formet fortellingen og ledet til denne selvbiografiske romanen.

HUMOR: Oppveksten på Borgenhaugen formet Tores personlighet, og han lover en frodig bok med mange Østfold-historier. Foto: Tom Helgesen

Etter mange måneders iherdig arbeid, er nå siste punktum satt for «Berikelsen», som vil bli lansert 1. september.

- Dette er en utleverende bok fra et innholdsrikt liv i Østfold og med over 50 års tilstedeværelse i franskkultur- og dagligliv. Samtidig er det en lengsel etter opplevelser som aldri blir oppfylt. Drømmen om reisen til et annet sted, til Utopia, er nok en grunnleggende lengsel i de fleste av oss.

Industrisamfunn

Oppveksten i Lundsvei 6 på Borgenhaugen på 50- og 60-tallet har bidratt til å forme Tore som person. Her bodde han sammen med sine foreldre og besteforeldre på farssiden, samt to eldresøstre, i etterkrigsårene.

- Et utpreget arbeiderstrøk som skulle bidra til å gjenreise landet. Selv hadde jeg, som mange andre, en far – og det meste av slekten forøvrig - som jobbet på Borregaard. Det sikret husstanden en inntekt, men blant annet døgnkontinuerligskift et helt arbeidsliv er nok ikke spesielt utviklende for individet.

- Det ryktes for øvrig at det bodde to som stemte Høyre i nabolaget, men vi visste aldri hvem de var. De lot som om de var som alle oss andre, sier han og humrer.

Selv om hverdagslivet var preget av knapphet på kjøpekraft, kan han ikke huske han savnet noe som helst av materielle goder. Han forteller om et fantastisk rikt liv på mange andremåter.

- Og det var viktig å hating på stell. Alle husene var hvitmalte og potetåkrene var som oppmålt med linjal. Her måtte man pent innordne seg. Og Fremtidsborg og bedehuset delte lokalsamfunnet i to.

Selv gikk han på gutteforeningen i bedehuset, men det var mest for å se voksne folk grine, sier han.

- Det som sitter igjen fra den tiden, er menneskesynet i kristendommen, samt ideologien om at «mitt rike er ikke av denne verden». Det er egentlig en fantastisk tanke, at livet er et annet sted. Hele tiden.

- Vi hadde også to nærbutikker; den ene med religiøse drivere og den andre ikke. Hvor du handlet, avslørte ståstedet ditt. Har du forresten hørt om 12-åringen som på den tiden sa til sin svært religiøse tante; «Vet du hva mamma og pappa driver med i senga om kvelden? Nei, det vet jeg virkelig ikke, svarte hun strengt. Døm prekær om dår, sa gutten.»

Skoleskulker

Tore beskriver seg som en aktivskoleskulker under årene på folkeskolen. Og moren var med på spillet.

- Hun var hjemmевærende, og syntes nok det var greit med selskap. «Nok en gang må jeg meddele at Tore har et halsonde og må utebli fra undervisningen», skrev hun i meldingsboka. Gjennom flere år hadde jeg svært mange uteblivelser.

KJÆRLIGHET TIL DET FRANSKE: Tore har vært opptatt av den franske kulturen siden han var guttunge, noe som har preget mange av hans valg i livet. I 1970-71 var han fransk statsstipendiat, han har fungert som tolk og oversetter og har gjennom årene bygd opp et stort nettverk både i Norge og Frankrike. I 30 år har familien hatt eget hus ved Montpellier. Foto: Tom Helgesen

I stedet koste han seg hjemme sammen med moren. De lyttet på radio, ofte opera, og sang med så godt de kunne – og de leste og diskuterte samfunnsspørsmål. Ellers tok han gjerne turen til Isesjø, hvor han kunne sitte timevis i egne tanker og lytte til naturen. Noen ganger med fiskestang og meitemark for å prøve bittet.

- Med ubegrenset tilgang til hvitt papir fra Borregaard, hadde jeg lært meg å lese og skrive lenge førskolealderen. Jeg hadde riktignok lagt til meg noen uvaner som måtte korrigeres, som at jeg skrev «C» feil vei, men jeg kjedet meg mye på skolen de første årene. Det var hovedårsaken til det store fraværet.

Nettopp den tidlige tilgangen på kritthvitt skrivepapir han kunne skrive fantasifortellinger og historiske notater, anser han som starten på sitt forfatterskap.

- Ja, det var da skrivetrangen ble født. I tillegg fikk jeg kjøpt en Montblanc fyllepenn av bokhandler Ole Halvorsen som inspirerte ytterligere til å skape med ord.

Pengene tjente han selv som visergutt for baker Halvorsen og samvirkelaget på Fritznerbakken.

- Det var mange tungeturer med varer, og ikke sjelden måtte jeg sykle helt til Greåker for å levere et kneippbrød.

Mange røverhistorier

Tore beskriver et samfunn i boka som også omfattet mye alkohol og fyll. Ikke minst ble Borregaard-spriten et kjent begrep for de fleste.

- Noen murere som var så påseilet av Borregaard-sprit at de murte opp et helt hus uten vinduer!

Og det var mangeunnalurere på hjørnestensfabrikken. Han har gitt en av dem navnet «Ivar Lonken».

- De sa han gikk rundt i arbeidstiden i to og et halvt år og bar på et malingsspann, uten at noen stilte spørsmål!

Forfatteren tok selv sommerjobber både på Borregaard og Karbiden (senere Hafslund smelteverk) og Narnte teglverk som ungdom, selvsagt ispedd mye sprell og fanteri.

- På Karbiden var jeg plassert på kaia på Sundløkka, hvor vi håndterte tunge tønner med karbid som skulle skipes ut. Noen kompiser fant ut at ved å vippe av lokket på en tønne og kaste den i elva, skjedde det en kjemisk reaksjon mellom karbiden og vannet som sendte lokket av gårde som en torpedo. Det var selvsagt ikke spesielt smart,men du verden så gøy!

Ble betatt av det franske universet

Tore var ennå ung da bestemoren og bestefaren døde, men de er likevel blant de personene som har betydd mest for ham. De var haugianere og oste av livserfaring, kunnskap og nestekjærlighet.

Men bestemoren hadde også ben i nesa.

- Jeg husker jeg sto og kikket på en kar som gravde en grøft på utsiden av huset vårt. Da dro han opp en øljekk og spurte meg om jeg visste hva det var. «Dette er et bilde av Jesus i 30-årsalderen», sa han. Jeg løp inn til bestemor og fortalte hva han hadde sagt,og hun gikk rett ut og tok et hardt tak i øret hans. Slik snakket man ikke til et barn.

Det var også bestemoren som introduserte ham for det franske universet, som snart utviklet seg til en besettelse om å lære mer.

- Hun hadde vært kokke på herregårdene Semb og Hafslund, hvor fransk var det internasjonale matspråket. De første franske ordene jeg lærte meg, var

«Gratin dauphinois» -fløtegratinerte poteter.

Også jakten på sjeldne bilnumre ga næring til utferdstrangen som stadig vokste i unggutten.

- Jeg hadde lært meg noen setninger på fransk ved å pugget den norsk-franske ordboka, og da det stoppet en fransk familie for å se på sarpefossen, noterte jeg både bilnummeret og spurte om å få adressen deres. Som regel fikk jeg det, og jeg sendte gjerne et kort til dem til jul. Noen ganger fikk jeg et brev tilbake.

Slik praktiserte han tidlig det franske språket.

GALSKAP: Tores meninger om at Østfold fylkeskommune nå er blitt til Viken, har han gitt uttrykk for i mange sammenhenger. - Galskap! Vi mister identiteten vår, sier han - og håper av hele sitt hjerte at gode krefter forenes for å reversere vedtaket. Foto: Tom Helgesen

Han ble fortapt i det han opplevde: Maten, menneskene, kulturen, naturen. Alt. Derfra handlet mye om å reise tilbake igjen og igjen.

Da han kom til Paris våren 1968, var Tore blitt en belest filosofistudent med innsikt i franske filosofer som Jean-Paul Sartre, Albert Camus og dikter og essayist Charles Baudelaire.

- Jeg begynte med de vanskeligste tekstene. For meg var det viktig å lese dem som virkelig har tenkt før oss. Det ga meg en viktig ballast inn i de franske, litterære miljøene.

Mye av Tores forfatterskap ser han på som brobygging mellom Østfold og Frankrike, ikke minst gjennom bøker som «Herregårdsmat» sammen med Eyvind Hellstrøm og romanene «Kjøtt i mørke», «Duevennen» og «Portrett av en kvinne».

- Jeg har alltid hatt mine røtter med meg i alt jeg har gjort. Om det er noe jeg skulle ha misjonert for, ville jeg vært apostel for Østfold.

Franske kuer

Da Tore slo seg ned på Kullebund gård, satset han på storferasen Limousin, som har sin opprinnelse i området med samme navn i Frankrike. Han var en av de første som innførte rasen til Norge, og har naturligvis en god historie også om de franske kuene:

- Da dyrlege Torp var innom, plasserte en 700 kilo tung Limousin-ku kloven på gummistøvelen hans, og han satt bom fast. Kua rikket seg ikke uansett hvor mye han ropte til den. Det er ikke rart, svarte jeg. Kua skjønner ikke norsk! Du må snakke fransk, du må si Bouge!

Torp gjorde som han sa, og kua flyttet seg, hevder han.

- Jeg hadde nemlig lært kuene franske kommandoer, sier han – og ler godt igjen.

Bøker

1972: Det litterære uttrykk. En studie i Merleau-Pontys fenomenologi.

1975: Nicolai Lund. Speculation og Erfarenhed

Tore lover at boka er krydret med mange gode historier, og røper at vi får møte flere Østfold-personligheter underveis. Robert Normann er en av dem, Rudolf Grønberg en annen.

- Vet du forresten hvordan Rudolf Grønberg fikk sin store lidenskap for det franske?

- Nei...

- Rudolf var jernbanemann og medlem av Europeisk jernbanekomité. Gjennom den åpnet han hjemmet sitt for å«fete opp» en ung fransk gutt etter krigen, og ble geleidet inn i den franske verden.

Den tok han imot både med åpne armer og hele sitt hjerte, som siden preget livet hans. De fleste voksnelesere minnes sikkert Rudolf med den svarte alpelua i Grønberg-bua i gågata i Sarpsborg – som han drev sammen med sin kone fra 1933 til 1991, og Tore beskriver i boka Rudolfs unike og kunstneriske måte å servere pølse i brød med sterk sennep og ketchup på.

- Da jeg var innom Grønberg-bua, konverserte vi gjerne litt på fransk. Han behersket en syngende pariserdialekt ispedd gatefransk.

Innvendig rumling

- Hva håper du leseren sitter igjen med etter å ha lest boka?

- Først og fremst at det bringer fram mange minner og at de kjenner seg igjen i det jeg skriver. Samt at de skjønner mer av seg selv og at stoltheten og interessen øker for alt det fine vi har i Østfold.

- Er denneselvbiografien å anse som et litterært punktum for deg?

- Kanskje. Jeg vet ikke. Det er umulig å bestemme, det er fortsatt mye innvendig rumling her inne, slik det er før ordene kommer.

- Det er forresten et fransk uttrykk for akkurat det, som lyder «RON-RON personnel!»

Tore Stubberud   Kultur og underholdning   Rakkestad   Borgenhaugen   Litteratur

Lokal historie

Kommentarer til denne saken

Eldste

Nyeste

Populære

[Debattregler](#)

Logg inn